

Daria Kucyper, Daniel Kwiatkowski

Finansowanie terroryzmu na gruncie znowelizowanego art. 165a k.k.

1. Zarys problematyki finansowania terroryzmu

Pierwsze instrumenty przeciwko finansowaniu terroryzmu w sposób wiążący oddziałujące na podmioty prawa międzynarodowego zostały przyjęte pod koniec lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Proponowane rozwiązania wyraźnie wiązały to zjawisko z problematyką prania brudnych pieniędzy¹, stanowiąc załączek dyskusji na temat penalizacji finansowania terroryzmu, który na początku XXI wieku został zaliczony do głównych problemów zagrażających międzynarodowej społeczności.

Polska już od momentu wstąpienia do Unii Europejskiej brała czynny udział w procesie tworzenia wspólnotowych regulacji podejmujących problematykę zwalczania terroryzmu². Przepisy te miały docelowo zostać przyjęte i zrealizowane przez państwa członkowskie. Dla Polski oraz pozostałych państw członkowskich zasadnicze znaczenie ma decyzja ramowa Rady z dn. 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu (2002/475/WSiSW)³,

¹ Zob. Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych z dn. 9 XII 1999 r. o zwalczaniu finansowania terroryzmu, Dz.U. 2004, nr 263, poz. 2620; dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 26 X 2005 r. w sprawie przeciwdziałania korzystaniu z systemu finansowego w celu prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, 2005/60/WE, Dz.U. UE L 309/15 z 2005 r., dalej: „dyrektywa 2005/60/WE”.

² Zob. E. Maćkowiak, P. Pomianowski, *Zwalczanie finansowania terroryzmu w świetle prawa obowiązującego w Polsce i we Francji*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2012, t. 4, nr 1, s. 85.

³ Dz.U. UE L 164 z 2002 r., s. 3; Dz.U. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, s. 18. Polska została związana tym aktem prawnym na podstawie art. 2 Traktatu między Królestwem Belgii, Królestwem Danii, Republiką Federalną Niemiec, Republiką Grecką, Królestwem Hiszpanii, Republiką Francuską, Irlandią, Republiką Włoską, Wielkim Księstwem Luksemburga, Królestwem Niderlandów, Republiką Austrii, Republiką Portu-

znowelizowana przez decyzję ramową Rady z dn. 28 listopada 2008 r. (2008/475/WSiSW)⁴. Zaznaczyć należy, że mocą decyzji organy Unii Europejskiej zobowiązały państwa członkowskie do kryminalizacji przestępstw terrorystycznych, udziału i kierowania grupą terrorystyczną oraz czynów związanych z terroryzmem, a także ich postaci zjawiskowych i stadialnych⁵.

Rozszerzenie kryminalizacji zachowań terrorystycznych nastąpiło na podstawie III dyrektywy w sprawie prania brudnych pieniędzy i zwalczania finansowania terroryzmu. Regulacja ta została implementowana do polskiego porządku prawnego ustawą z dn. 25 czerwca 2009 r.⁶ W konsekwencji jej wprowadzenia znowelizowano szereg aktów prawnych, w szczególności Kodeks karny⁷, gdzie stypizowano nowy czyn zabroniony finansowania terroryzmu (art. 165a k.k.). Grzegorz Bogdan⁸ podkreśla, że wprowadzenie przepisu miało na celu stworzenie odpowiednich warunków do skutecznego zwalczania terroryzmu, ochronę społeczeństwa przed strachem oraz uniemożliwienie wymuszania określonych decyzji politycznych i społecznych groźbą zamachu.

W niniejszym opracowaniu autorzy zamierzają przedstawić ewolucję przepisu art. 165a k.k. od momentu jego wprowadzenia do ustawy karnej do jego obecnego brzmienia. Porównanie poszczególnych typów obowiązujących na gruncie polskiego prawa, a w szczególności uchwycenie tendencji przyświecających poszczególnym zmianom wprowadzanym przez ustawodawcę ma na celu rozważenie, czy obecne ukształtowanie przepisu stanowi racjonalne posunięcie ustawodawcy w omawianym zakresie.

galską, Republiką Finlandii, Królestwem Szwecji, Zjednoczonym Królestwem Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej) a Republiką Czeską, Republiką Estońską, Republiką Cypryjską, Republiką Łotewską, Republiką Litewską, Republiką Węgierską, Republiką Malty, Rzeczpospolitą Polską, Republiką Słowenii, Republiką Słowacką dotyczący przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej do Unii Europejskiej, podpisanego w Atenach w dn. 16 IV 2003 r., Dz.U. 2004, nr 90, poz. 864 ze zm.

⁴ Dz.U. UE L 330 z 2008 r.

⁵ Zob. C. Nowak, *Wpływ procesów globalizacyjnych na polskie prawo karne*, Warszawa 2014, s. 320.

⁶ Ustawa z dn. 25 VI 2009 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu wprowadzaniu do obrotu finansowego wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł oraz o przeciwdziałaniu finansowania terroryzmu oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. 2009, nr 166, poz. 1317.

⁷ Ustawa z dn. 6 VI 1997 r. – Kodeks karny, Dz.U. 2017, poz. 2204 tekst jedn. ze zm., dalej: „Kodeks karny”, „k.k.”

⁸ Zob. G. Bogdan, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 117–211a*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, komentarz do art. 165a k.k., teza 5.

2. Wprowadzenie i ewolucja przestępstwa finansowania terroryzmu na łamach Kodeksu karnego

Pierwszy przepis regulujący *stricte* przestępstwo finansowania terroryzmu został wprowadzony do ustawodawstwa polskiego ustawą z dn. 25 czerwca 2009 r.⁹, która weszła w życie 22 października 2009 r. Według autorów projektu ustawy wymóg penalizacji finansowania terroryzmu przewidziany został w międzynarodowej konwencji o zwalczaniu finansowania terroryzmu, ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską dn. 10 lipca 2003 r.¹⁰ Nowo wprowadzona regulacja miała na celu także implementację dyrektywy 2005/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 26 października 2005 r. oraz ujednoczenie stosowania standardów międzynarodowych.

Nowy typ czynu zabronionego umieszczono w art. 165a k.k. Ustawodawca założył w nim pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sprawcy, który swoim zachowaniem gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w celu sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Przestępstwo to zostało zagrożone karą pozbawienia wolności od dwóch do dwunastu lat. Konstrukcja cytowanego przepisu od samego początku powodowała trudności przy określaniu zachowania sprawczego objętego zakresem penalizacji – z dwóch powodów. Po pierwsze wątpliwości budziło odwołanie do definicji legalnej „przestępstwa o charakterze terrorystycznym” określonej w art. 115 § 20 k.k.¹¹, w celu wyznaczenia zakresu desygnatów czynności sprawczej, która miała być podjęta przez domniemanego sprawcę. Po drugie dyskusyjne było zastosowanie podwójnej celowości przy dookreślaniu zachowania sprawczego i znamion strony podmiotowej.

Odnosząc się do problemu rekonstrukcji czynności sprawczej, o popełnieniu przestępstwa z art. 165a k.k. można było mówić dopiero wówczas,

⁹ Zob. przypis 6.

¹⁰ Międzynarodowa konwencja o zwalczaniu finansowania terroryzmu przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dn. 9 XII 1999 r., Dz.U. 2004, nr 263, poz. 2620.

¹¹ Art. 115 § 20 k.k.: „Przestępstwem o charakterze terrorystycznym jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 5 lat, popełniony w celu: 1) poważnego zastraszenia wielu osób, 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności, 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej – a także groźba popełnienia takiego czynu”.

gdy sprawca podjął wskazaną w przepisie czynność sprawczą w celu popełnienia przestępstwa (albo groził popełnieniem takiego czynu), którego górna granica zagrożenia karą wynosiła przynajmniej pięć lat, popełnionego w celu:

- 1) poważnego zastraszenia wielu osób;
- 2) zmuszenia organu władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organu organizacji międzynarodowej do podjęcia lub zaniechania określonych czynności;
- 3) wywołania poważnych zakłóceń w ustroju lub gospodarce Rzeczypospolitej Polskiej, innego państwa lub organizacji międzynarodowej.

Naturalną konsekwencją takiego odwołania była konieczność wykazania w postępowaniu prowadzonym przeciwko sprawcy, że ten nie tylko gromadził, przekazywał lub oferował środki finansowe w celu sfinansowania jakiegokolwiek czynu zabronionego, ale także – że jego czyn charakteryzował się kwalifikowanymi cechami, musiał bowiem spełniać przesłanki z art. 115 § 20 k.k.

Problem podwójnej celowości w zachowaniu sprawczym był komentowany w literaturze przedmiotu. Anna Golonka¹² wskazywała, że ustalenie, iż zachowanie sprawcy realizowało znamiona typu czynu zabronionego określonego w art. 165a k.k., wiąże się z potrzebą ustalenia, że sprawca gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze w celu popełnienia przestępstwa, którego potencjalnym i zarazem „dalszym” celem będzie na przykład zmuszenie organu państwowego do podjęcia zachowania pożądanego dla sprawcy. Zdaniem autorki na etapie, gdy nie doszło jeszcze do popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym, dla którego sprawca przedsięwziął czynności mające za zadanie jego sfinansowanie, ustalenie „dalszego” zamiaru sprawcy jest zadaniem skomplikowanym. W ocenie A. Golonki taka konstrukcja przepisu prowadziła podczas wykładni znamion typu czynu zabronionego do oparcia się w głównej mierze na znamionach określających stronę podmiotową, w szczególności w przypadku gdy nie doszło do realizacji znamion innego typu czynu zabronionego, który stanowi przestępstwo o charakterze terrorystycznym.

Przepis art. 165a k.k. był następnie dwukrotnie nowelizowany. Pierwsza zmiana przepisu, dokonana ustawą z dn. 9 października 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹³, weszła w życie w dn. 13 lutego 2016 r. Na mocy ustawy przepis otrzymał brzmienie:

¹² Zob. A. Golonka, *Polskie rozwiązania prawne w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 3, s. 100–101.

¹³ Dz.U. 2015, poz. 1855.

Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym albo udostępnienia ich zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie takiego przestępstwa lub osobie biorącej udział w takiej grupie lub związku, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Pierwszą modyfikacją dokonaną przez ustawodawcę była zmiana sformułowania „w celu sfinansowania działalności terrorystycznej” na „zamiar sfinansowania działalności terrorystycznej”. Możliwość realizacji typu czynu zabronionego rozszerzono o zamiar wynikowy. Ponadto uwzględniono motyw postępowania sprawcy, który objął nie tylko finansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, ale także działanie w celu udostępniania środków finansowych zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub osobie biorącej udział w takiej grupie lub związku.

Zmieniając omawianą regulację, ustawodawca kolejny raz zastosował technikę odesłania do innych przepisów zawartych w Kodeksie karnym, tj. dodając odesłanie do art. 258 k.k., stanowiącego o odpowiedzialności karnej za udział w zorganizowanej grupie albo związku mającym na celu popełnienie przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, przez co jeszcze bardziej skomplikował jego wykładnię. Jak można wyczytać w uzasadnieniu projektu ustawy¹⁴, nowelizacja art. 165a k.k. spowodowana była rekomendacją Monneyval¹⁵ – wydaną wobec Polski przez komitet ekspertów przy Radzie Europy – dokonującą ewaluacji przepisów i środków podejmowanych przez państwa strony w celu przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy. Celem rekomendacji było pozbawienie przestępstwa finansowania terroryzmu charakteru kierunkowego oraz penalizacja przekazania środków organizacji terrorystycznej lub terroryście w jakimkolwiek celu. Zdaniem autorów projektu ustawy nowelizacja zrealizowała rekomendację komitetu oraz miała upodobnić przepis art. 165a k.k. do konstrukcji zastosowanej w wypadku przestępczego nawoływania do popełnienia przestępstwa terrorystycznego, określonego w art. 255 k.k., co miało przyczynić się do skuteczniejszego zapobiegania terroryzmowi. Mając na uwadze obecny kształt art. 165a k.k.,

¹⁴ Druk sejmowy nr 3659, Sejm VIII kadencji, < <http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=3659> >.

¹⁵ Komitet Ekspertów ds. Oceny Systemów Zwalczenia Procederu Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu, monitorowany przez Radę Europy, utworzony w 1997 r. Jego funkcjonowanie zostało uregulowane na mocy rezolucji Res(2005)47 Komitetu Ministrów.

należy stwierdzić, że niewątpliwie nastąpiło takie upodobnienie, ponieważ porównując konstrukcje obu typów, można zaobserwować, że ówczesna treść art. 165a k.k., podobnie jak art. 255 k.k., obejmowała wyłącznie zamiar sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym, bez potrzeby analizowania celu działania sprawcy.

3. Analiza i ocena nowelizacji art. 165a k.k. z 27 kwietnia 2017 r.

Obecne brzmienie przepisu penalizującego finansowanie terroryzmu ustanowione zostało ustawą z dn. 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁶, która weszła w życie 27 kwietnia 2017 r. Główne zmiany wprowadzane tą ustawą dotyczyły przypadku, jednakże niejako przy okazji dokonano również gruntownej przebudowy art. 165a k.k. Po nowelizacji przepis ten z jednej jednostki redakcyjnej, którą mieliśmy przed 27 kwietnia, rozrósł się do czterech paragrafów i wygląda następująco:

Art. 165a. § 1. Kto gromadzi, przekazuje lub oferuje środki płatnicze, instrumenty finansowe, papiery wartościowe, wartości dewizowe, prawa majątkowe lub inne mienie ruchome lub nieruchomości w zamiarze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub przestępstwa, o którym mowa w art. 120, art. 121, art. 136, art. 166, art. 167, art. 171, art. 252, art. 255a lub art. 259a, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto udostępnia mienie określone w § 1 zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie przestępstwa, o którym mowa w tym przepisie, osobie biorącej udział w takiej grupie lub związku lub osobie, która ma zamiar popełnienia takiego przestępstwa.

§ 3. Kto, nie będąc do tego obowiązany na mocy ustawy, pokrywa koszty związane z zaspokojeniem potrzeb lub wykonaniem zobowiązań finansowych grupy, związku lub osoby, o których mowa w § 2, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 4. Tej samej karze podlega sprawca czynu określonego w § 1 lub 2, który działa nieumyślnie.

Zanim jednak przejdziemy do szczegółowej analizy zmian, jakie wprowadza ten przepis, warto zastanowić się nad pobudkami, którymi kierował się ustawodawca przy nowelizacji.

¹⁶ Dz.U. 2017, poz. 768.

Rządowy projekt ustawy wpłynął do Sejmu dn. 30 grudnia 2016 r.¹⁷ i w zakresie art. 165a k.k. zakładał „jedynie” – z perspektywy późniejszych zmian – dodanie typu nieumyślnego w paragrafie drugim tego artykułu. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że wprowadzenie typu nieumyślnego finansowania terroryzmu miało na celu rozszerzenie penalizacji zakresu zachowań objętych art. 165a k.k. Jak czytamy z kolei na stronie internetowej niższej instancji parlamentu¹⁸, zmiany wynikające z projektu ustawy podyktowane są zobowiązaniami prawa unijnego. Głębsza analiza materiałów związanych z tym projektem prowadzi do wniosku, że nie dotyczy to jednak przestępstwa finansowania terroryzmu. Wynika to wprost z zamieszczonego na stronie Rządowego Centrum Legislacji dokumentu o nazwie: *Odwrócona tabela zbieżności do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (UC39)*¹⁹, który stanowi w punkcie 7, odnoszącym się do zmian w art. 165a, że: „Przepis nie jest związany z wdrożeniem instrumentu prawnego UE, a jego ujęcie w projektowanej ustawie podyktowane jest zbieżnością z zakresem wprowadzanych przez tę ustawę zmian”. Zmiany te są zatem, według inicjatorów, skorelowane ze zmianami w zakresie przepadku, natomiast nie wynikają z zobowiązań prawa międzynarodowego (w tym przede wszystkim z zobowiązań prawa unijnego) i mają na celu rozszerzenie zakresu zastosowania przepisu penalizującego finansowanie terroryzmu.

3.1. Artykuł 165a § 1 k.k. (typ podstawowy)

Przechodząc do analizy brzmienia znowelizowanego art. 165a k.k., zacząć należy od porównania brzmienia tej jednostki redakcyjnej – zarówno przed, jak i po nowelizacji. Poczynione zmiany sprowadzają się do dwóch zagadnień. Po pierwsze § 1 po nowelizacji nie obejmuje już swoim zakresem odpowiedzialności karnej za opisywaną czynność sprawczą (gromadzenie, przekazywanie, oferowanie), dokonaną w zamiarze udostępnienia szeroko pojętych środków finansowych „zorganizowanej grupie lub związkowi mającemu na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym lub osobom biorącym udział w takiej grupie lub związku” (dalej: „terrorystyci”). Przed nowelizacją penalizowana była bowiem realizacja czynności sprawczych w zamiarze albo sfinansowania przestępstwa o charakterze

¹⁷ Druk sejmowy nr 1186, Sejm VIII kadencji, < <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1186> >.

¹⁸ Zob. < <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=CCC374211D8576C-6C125809D0047232D> >.

¹⁹ Zob. < <http://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12285851/katalog/12354968#12354968> >.

terrorystycznym, albo udostępniania szeroko pojętych środków majątkowych terrorystom. Po nowelizacji przepis § 1 nie obejmuje już realizacji czynności sprawczych dokonanych z zamiarem udostępnienia, gdyż ta część jednostki redakcyjnej tekstu została usunięta. Nowością natomiast, którą wprowadzono w przestępstwie finansowania terroryzmu, jest dodanie w § 1 katalogu przestępstw, których zamiar finansowania również jest objęty penalizacją. Dotychczas penalizowane było jedynie finansowanie przestępstw o charakterze terrorystycznym, czyli spełniających znamiona określone w art. 115 § 20 k.k. Obecnie dodano katalog przestępstw, które nie muszą być przestępstwami o charakterze terrorystycznym, a których zamiar sfinansowania również będzie objęty zakresem art. 165a § 1 k.k. Rozszerzono w ten sposób zakres karalności tego typu czynu zabronionego. W związku z tym należy odpowiedzieć na pytanie, co przemawiało za objęciem penalizacją przestępstwa finansowania terroryzmu konkretnych przestępstw ujętych we wprowadzonym katalogu.

Jako że katalog ten został dodany poprawkami Sejmu, na próżno szukać podstaw takiej zmiany w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy. Jedyne argumenty, które można znaleźć, pochodzą z prac nad projektem w Sejmie i są zawarte w wypowiedzi Rafała Kierzyński, Naczelnika w Departamencie Legislacyjnym Ministerstwa Sprawiedliwości, na posiedzeniu sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka z dn. 21 lutego 2017 r.²⁰ Wskazuje on, że wprowadzone wyliczenie przestępstw wynika z rekomendacji i zaleceń prawa międzynarodowego, w szczególności zaleceń FATF²¹ i Moneyval. Jak wynika z analizy rekomendacji FATF²², nie zawierają one ściśle określonego katalogu przestępstw, których finansowanie powinno być penalizowane, a jedynie ogólne wytyczne w tym zakresie. Z tego faktu wynika więc wniosek, że ów katalog przestępstw wprowadzony do art. 165a § 1 k.k. został sformułowany przez polskiego ustawodawcę, a zasadność umieszczenia

²⁰ Zob. pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (nr 71), < <http://orka.sejm.gov.pl/Zapisy8.nsf/wgskrnrr/SPC-71> >.

²¹ Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy – międzyrządowe ciało powołane do życia w 1989 r. podczas szczytu G7 w Paryżu, którego celem jest przeciwdziałanie praniu brudnych pieniędzy oraz zwalczanie finansowania terroryzmu, poprzez m.in. wydawanie rekomendacji. Członkiem stowarzyszonym FATF jest Moneyval, będący platformą współpracy dla państw niezasiadających w FATF (np. Polski).

²² Zob. FATF (2012), *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*, zaktualizowane w październiku 2016 r., s. 13, < www.fatf-gafi.org/recommendations.html >. Polska wersja tekstu: Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, s. 8, < https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Rekomendacje_FATF_40223.pdf >.

tam poszczególnych typów czynów zabronionych należy rozważać indywidualnie, co nie jest jednak przedmiotem niniejszego opracowania. Przyjąć się natomiast należy konsekwencjom systemowym wprowadzenia tak określonego katalogu. Zaznaczenia wymaga, że większość z wyliczonych w § 1 przestępstw może stanowić przestępstwo o charakterze terrorystycznym, gdyż spełnia warunek formalny zagrożenia w górnej granicy karą co najmniej pięciu lat pozbawienia wolności. Wyjątek stanowi art. 252 § 3 k.k. (przygotowanie do wzięcia zakładnika), zagrożony karą do trzech lat pozbawienia wolności, oraz art. 136 § 2, 3 i 4 k.k. (czynna napaść i znieważenie funkcjonariusza obcego państwa), zagrożone karą do trzech lat, a nawet do roku pozbawienia wolności – w ostatnim przypadku.

Jeśli chodzi o art. 252 § 3 k.k., to ciężko jest sobie wyobrazić finansowanie samego tylko przygotowania wzięcia zakładnika, jako że każde przygotowanie ma w zamiarze sprawcy prowadzić do popełnienia czynu zabronionego. Artykuł 16 k.k. stanowi, że sprawca ma działać „w celu popełnienia czynu zabronionego”, a więc musi chcieć popełnić dany czyn zabroniony. Trudno jest zatem przyjąć, że osoba gromadząca, oferująca lub przekazująca szeroko pojęte środki finansowe innej osobie miała zamiar sfinansowania jedynie przygotowania wzięcia zakładnika. Musiała ona mieć świadomość tego, że sprawca bezpośredni działa w celu wzięcia zakładnika (dokonanie przestępstwa) i nie planuje poprzestać na przygotowaniu, gdyż w przeciwnym wypadku nie byłoby to przygotowanie opisane w art. 16 k.k. W związku z tym niemożliwe jest sfinansowanie samego przygotowania wzięcia zakładnika, a finansujący zawsze będzie miał zamiar ukończenia przez sprawcę bezpośredniego realizacji czynu zabronionego (w tym przypadku wzięcia zakładnika). Zamiar finansującego będzie zatem sprowadzał się do popełnienia przestępstwa z art. 252 § 1 lub 2 k.k., a nie przestępstwa z art. 252 § 3 k.k. Przypomnieć należy, że przestępstwo określone w art. 165a § 1 k.k. nie wymaga popełnienia przez sprawcę bezpośredniego finansowanego przestępstwa, a zatem z perspektywy odpowiedzialności finansującego bez znaczenia jest fakt, czy sprawca bezpośredni dokonał tego przestępstwa, czy też poprzestał, z różnych przyczyn, na przygotowaniu – bądź nawet nie zrobił nic, by to przestępstwo popełnić. Umieszczenie tego przepisu w opisywanym katalogu jest – jak wynika z powyższego – zbędne.

Szczególnie ciekawym przypadkiem są przestępstwa określone w art. 136 k.k. Penalizują one zarówno znieważenie funkcjonariusza obcego państwa na terytorium Polski, jak i czynną napaść na niego. O ile można się zgodzić, że czynna napaść na funkcjonariusza obcego państwa może stanowić pewnego rodzaju atak terrorystyczny – nawet jeśli nie wyczerpuje ona

znamion przestępstwa o charakterze terrorystycznym, pomijając przy tym zagrożenie karą, gdy obiektem ataku jest funkcjonariusz „niższej rangi” – to już znieważenie takich osób ciężko uznać za akt terroru. Działania terrorystyczne mają bowiem na celu wzbudzenie strachu bądź zmuszenie do określonego działania organów państwowych, co również poniekąd wynika ze strachu. Z tego względu zniewaga – i to w dodatku osoby, która z racji publicznego charakteru swojej pracy (polityk, dyplomata) narażona jest na krytykę – wydaje się środkiem niewystarczająco ofensywnym do wzbudzenia obaw na tyle dużych, by uznać je za działania terrorystyczne. W obecnym stanie prawnym penalizowane jest natomiast finansowanie znieważenia funkcjonariusza obcego państwa. Jeśli porównamy sankcje za przestępstwo z art. 165a § 1 k.k. i przede wszystkim za przestępstwo z art. 136 § 4 k.k. (znieważenie „niższej rangi” funkcjonariusza obcego państwa), to dojdziemy do wniosku, że regulacja ta jest absurdalna. Otóż gromadzenie, przekazywanie lub oferowanie szeroko pojętych środków finansowych w zamiarze, aby inna osoba znieważyla na przykład konsula obcego państwa (funkcjonariusz „niższej rangi”), jest zagrożone karą pozbawienia wolności od dwóch do dwunastu lat. Sama czynność znieważenia takiej osoby jest, na mocy art. 136 § 4 k.k., zagrożona jedynie karą do roku pozbawienia wolności. Tu dochodzimy do absurdu, gdyż finansowanie przestępstwa (art. 165a § 1 k.k.) jest zagrożone surowszą karą niż dokonanie go. Mamy w tym wypadku do czynienia z surowszą karalnością *sui generis* pomocnictwa (ułatwienie dokonania przestępstwa poprzez dostarczenie środków) niż samego dokonania danego przestępstwa. Jest to nie do przyjęcia z perspektywy zasad prawa karnego. Przygotowanie danego przestępstwa jest zawsze mniej społecznie szkodliwe niż jego dokonanie i kara powinna być odpowiednio niższa.

Oczywiście można powiedzieć, że finansowanie przestępstwa o charakterze terrorystycznym, w pewnych przypadkach, od początku było zagrożone surowszą sankcją niż samo przestępstwo o charakterze terrorystycznym. Artykuł 165a k.k. przewidywał (i wciąż przewiduje) maksymalnie karę dwunastu lat pozbawienia wolności, natomiast definicja przestępstwa o charakterze terrorystycznym (art. 115 § 20 k.k.) ustala górną granicę sankcji na co najmniej pięć lat pozbawienia wolności. Mamy zatem więcej przypadków niż wprowadzony art. 136 § 4 k.k., w których sankcja za finansowanie jest surowsza niż za dokonanie. Dlaczego więc zamieszczenie tego przepisu w katalogu art. 165a § 1 k.k. oceniane jest tak negatywnie? Otóż dotychczas sankcja za finansowanie, w pewnych przypadkach, była oczywiście surowsza niż za samo dokonanie, jednakże oba zagrożenia (i finansowania, i dokonania) posiadały część wspólną. W przypadku gdy finansowanie zagrożone

jest sankcją od dwóch do dwunastu lat pozbawienia wolności, a dokonanie danego przestępstwa dla przykładu od trzech miesięcy do pięciu lat, to ze względu na dość niską dolną granicę finansowania (dwa lata) obie sankcje miały część wspólną – w tym przypadku jest to sankcja od dwóch do pięciu lat pozbawienia wolności. W przypadku natomiast art. 136 § 4 k.k. górna granica sankcji wynosi jedynie rok pozbawienia wolności, a więc poniżej dolnej granicy sankcji za finansowanie. Sąd przed nowelizacją przy skazaniu za przestępstwo z art. 165a k.k. miał zatem możliwość takiego dobrania sankcji, aby dopasować ją do wymiaru kary za dokonanie tegoż czynu. W przypadku art. 136 § 4 k.k. sąd możliwości takiej miał nie będzie. Gdy dojdzie do skazania osoby finansującej oraz dokonującej znieważenia „niższego rangą” funkcjonariusza obcego państwa na terenie Polski, to sąd będzie mógł wymierzyć osobie dokonującej karę maksymalnie jednego roku pozbawienia wolności, natomiast osobie finansującej to przedsięwzięcie będzie musiał wymierzyć karę co najmniej dwóch lat pozbawienia wolności. Regulacja ta jest zatem absurdalna i niewspółgrająca z zasadami prawa karnego.

Pojawia się natomiast pytanie, czy poprzez wprowadzenie wspomnianego katalogu, zawierającego nie tylko przestępstwa spełniające definicję z art. 115 § 20 k.k., przestępstwo z art. 165a k.k. można dalej nazywać przestępstwem finansowania terroryzmu. Odpowiedź na to pytanie zależy oczywiście od rozumienia pojęcia „terroryzm”. W Kodeksie karnym przyjęto definicję legalną przestępstwa o charakterze terrorystycznym, zawartą w słowniczku ustawowym. Zakładając tożsamość pojęć „terroryzm” i „przestępstwo o charakterze terrorystycznym”, należy przyjąć, że od nowelizacji przepis art. 165a k.k. nie jest wyłącznie finansowaniem terroryzmu. Opisane w nim sytuacje odnoszą się bowiem nie tylko do finansowania przestępstw o charakterze terrorystycznym. Jednakże jest to kwestia jedynie terminologiczna, mająca drugorzędne znaczenie z perspektywy oceny wprowadzonych zmian.

3.2. Artykuł 165a § 2 k.k. (udostępnianie mienia)

Przechodząc do analizy art. 165a § 2 k.k. znowelizowanego przepisu, również zaczniemy od porównania tego paragrafu z brzmieniem przepisu sprzed nowelizacji. Część poprzedniego brzmienia art. 165a k.k., pominięta w § 1 nowego przepisu, została przeniesiona do § 2. Otóż chodzi o zwrot: „udostępnienia ich zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie takiego przestępstwa lub osobie biorącej udział w takiej grupie lub związku”. Jeżeli bliżej przyjrzymy się § 2, to dojdziemy do wniosku, że

zabieg ten nie jest jedynie prostym podzieleniem dawnego przepisu na dwa oddzielne, ale niesie za sobą bardziej istotne zmiany. Mianowicie w brzmieniu sprzed nowelizacji cytowana powyżej część przepisu odnosiła się do zamiaru sprawcy, penalizując gromadzenie, przekazywanie lub oferowanie szeroko pojętych środków majątkowych w zamiarze udostępnienia ich zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie takiego przestępstwa lub osobie biorącej udział w takiej grupie lub związku. Po nowelizacji typ czynu zabronionego opisany w § 2 penalizuje udostępnianie terrorystom mienia określonego w art. 165a § 1 k.k. Znamię udostępniania stanowi w nowym typie czynu zabronionego określenie czynności wykonawczej, a nie elementu znamienia strony podmiotowej, jak miało to miejsce przed nowelizacją. Należy się zatem zastanowić nad konsekwencjami, jakie niesie za sobą wprowadzenie takiej zmiany.

Szczególnie istotne znaczenie będzie miało rozstrzygnięcie relacji znamion „udostępniania” oraz „przekazywania”, umieszczonego w art. 165a § 1 k.k. Obie czynności wykonawcze prowadzą się w rzeczywistości do umożliwienia innej osobie skorzystania z danej rzeczy (w tym przypadku będą to szeroko pojęte środki majątkowe). Komentatorzy²³ przestępstwa finansowania terroryzmu zgodnie przyjmują, że zwrot „przekazywać” wiąże się ze zmianą właściciela lub dysponenta dobra prawnego. Musi zatem dojść do przejścia władztwa nad rzeczą. W celu określenia znamienia „udostępniania” zacząć należy od wykładni literalnej i odwołać się do słownikowej definicji. Jak podaje *Słownik języka polskiego*²⁴, czasownik ten oznacza: „ułatwienie kontaktu z czymś lub umożliwienie korzystania z czegoś”. Z tego wynika, że czynność „udostępniania” nie musi się wiązać z przejściem władztwa nad rzeczą, jak to ma miejsce przy „przekazywaniu”. Istotą udostępniania jest bowiem pozostawienie możliwości dyspozycji danym dobrem jego właścicielowi. Problem rozgraniczenia obu tych zwrotów powstał także na gruncie przestępstwa z art. 263 § 3 k.k., stanowiącym, że: „Kto, mając zezwolenie na posiadanie broni palnej lub amunicji, udostępnia lub przekazuje ją osobie nieuprawnionej, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”. W tym przypadku doktryna zaproponowała różne sposoby określenia występującej między nimi relacji.

²³ Zob. R. Stefański, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016, komentarz do art. 165a k.k., teza 5; D. Gruszecka, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2014, komentarz do art. 165a k.k., teza 7; P. Petasz, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I. Komentarz do art. 117–221*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, komentarz do art. 165a k.k., teza 4.

²⁴ Zob. *Słownik języka polskiego*, < <http://sjp.pwn.pl/sjp/udostepnic;2532085.html> >.

Jak wskazuje Z. Cwiakalski²⁵, podstawową różnicą między „udostępnieniem” a „przekazaniem” jest fakt, że udostępnienie może zostać popełnione zarówno przez działanie, jak i zaniechanie, natomiast przekazanie wyłącznie przez działanie. Podobnie twierdzi A. Michalska-Warias²⁶, z kolei A. Lach²⁷ stwierdza, że głównym kryterium rozróżniającym oba znamiona jest kryterium czasu. Definiuje on „udostępnianie” jako „krótkotrwałe oddanie we władanie innej osobie, niekoniecznie połączone z fizycznym wręczeniem”, podczas gdy „przekazanie” rozumie jako „oddanie na dłuższy czas”. Bartłomiej Gadecki²⁸ definiuje „udostępnianie” jako „umożliwienie użycia”, a „przekazywanie” jako „oddanie władania, chociażby czasowe”. Podobne spojrzenie można spotkać u K. Wiaka²⁹, który „udostępnianie” definiuje jako „umożliwienie wejścia w posiadanie i korzystanie”, a „przekazanie” jako „przemieszczenie prowadzące do powierzenia innej osobie”. Natomiast D. Gruszecka³⁰ twierdzi, że zakres znaczeniowy zwrotu „udostępnia” jest szerszy niż słowa „przekazuje”, które definiowane jest jako „bezpośrednia forma udostępniania”.

Z powyższego zestawienia wynika, że w przypadku art. 263 § 3 k.k. zaproponowano następujące sposoby rozróżnienia znaczenia zwrotów „udostępniać” i „przekazywać”:

- a) ze względu na formę realizacji: udostępnianie przez działanie i zaniechanie, a przekazywanie tylko przez działanie,
- b) ze względu na fakt przejścia władztwa: przy udostępnianiu władztwo pozostaje przy właścicielu, natomiast przy przekazaniu przechodzi na inną osobę,
- c) ze względu na czas trwania: udostępnianie jest krótkotrwałe, natomiast przekazywanie długotrwałe,
- d) ze względu na stosunek między nimi: przekazywanie zawiera się w udostępnianiu i jest bezpośrednią jego realizacją.

²⁵ Zob. Z. Cwiakalski, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 117–277 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2013, komentarz do art. 263 k.k., teza 12 i 13.

²⁶ Zob. A. Michalska-Warias, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Komentarz do art. 222–316*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, komentarz do art. 263 k.k., teza 8.

²⁷ Zob. A. Lach, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2016, komentarz do art. 263 k.k., teza 4.

²⁸ Zob. B. Gadecki, *Kodeks karny. Część szczególna. Art. 252–316. Komentarz*, Warszawa 2017, komentarz do art. 263 k.k., teza 18 i 19.

²⁹ Zob. K. Wiak, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, Warszawa 2017, komentarz do art. 263 k.k., teza 5.

³⁰ Zob. D. Gruszecka, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2014, komentarz do art. 263 k.k., teza 12.

Należy przyznać słusność pierwszej konstatacji, że przekazywanie może być zrealizowane przez działanie, natomiast udostępnienie nie wymaga aktywności po stronie sprawcy. Udostępnienie może bowiem polegać jedynie na pozostawieniu danej rzeczy w miejscu dostępnym dla osoby trzeciej, natomiast przekazywanie zawiera w sobie komponent aktywności sprawcy. Związane to jest jednak z drugim kryterium, mianowicie z kryterium przejścia władztwa. Przekazywanie, przy którym ma dojść do przejścia władztwa, musi się wiązać z aktywnością sprawcy (na przykład wręczenie danej rzeczy), natomiast udostępnianie, które takiego przejścia nie zakłada, może polegać jedynie na zaakceptowaniu pewnego stanu rzeczy (na przykład braku sprzeciwu wobec korzystania z mieszkania). Widać więc, że kryteria te są ze sobą powiązane. Co do kryterium trzeciego, odnoszącego się do czasu trwania stanu korzystania z danej rzeczy, należy uznać je za nietrafne. Udostępnianie nie musi być bowiem krótkotrwałe, ale może trwać przez dłuższy okres czasu. Można sobie bowiem wyobrazić sytuację, gdy dana osoba udostępnia (pozwala z niego skorzystać) innym osobom swoje mieszkanie i stan ten trwa przez lata. Osoba udostępniająca ciągle dysponuje swoim mieniem i nie możemy powiedzieć, że miało miejsce przejście władztwa nad nim. Odnosząc się do twierdzenia D. Gruszeckiej, która podaje, że przekazywanie zawiera się w udostępnianiu i jest jego bezpośrednią formą, stwierdzić należy, że jest ono warte uwagi, jednak mało przydatne na gruncie powyższych rozważań. Słuszne wydaje się stwierdzenie, że czynność „udostępniania” ma szerszy zakres niż czynność „przekazywania”. Można nawet uznać „przekazywanie” za bezpośrednią formę „udostępniania” w znaczeniu języka potocznego, gdyż wręczenie danej rzeczy (czyli jej przekazanie) będzie jednocześnie umożliwieniem skorzystania z niej (udostępnieniem). Jednakże należy stwierdzić, że konstatacja ta nie wprowadza żadnego czynnika pozwalającego rozróżnić znaczenia wskazanych wyżej pojęć. Z powyższego wynika zatem, że najlepszym kryterium opisu znamienia „udostępniania” pozwalającego na odróżnienie go od znamienia „przekazywania” jest kryterium władztwa. Przy „przekazywaniu” władztwo przechodzi na osobę trzecią, natomiast przy „udostępnianiu” pozostaje przy pierwotnym właścicielu.

Kolejna zmiana, którą wprowadzono w art. 165a § 2 k.k., polega na rozszerzeniu katalogu podmiotów uznawanych za terrorystów, w rozumieniu tego przepisu. Do dotychczasowego określenia terrorystów – jako zorganizowanej grupy lub związku mającego na celu popełnienie przestępstwa wskazanego w § 1 lub osoby biorącej udział w takiej grupie lub związku – dodano zwrot: „lub osobie, która ma zamiar popełnienia takiego przestępstwa”.

Określenie to odnosi się bowiem do kategorii tzw. samotnych wilków. Zabieg ten należy zdecydowanie pochwalić, gdyż – jak pokazują ostatnie wydarzenia³¹ – samotnie działający zamachowcy stanowią realne zagrożenie, a finansowanie ich działalności, o ile nie było finansowaniem konkretnego przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie podlegało dotychczas karze. Jednakże wprowadzone określenie nie odnosi się wyłącznie do terrorystów. Osoba wskazana w tym zwrocie musi mieć na celu popełnienie przestępstwa z art. 165a § 1 k.k. Jak już wcześniej zaznaczono, typ ten penalizuje gromadzenie, przekazywanie lub oferowanie szeroko pojętych środków majątkowych w zamiarze sfinansowania nie tylko przestępstwa o charakterze terrorystycznym, ale także przestępstwa, które takich cech mieć nie musi (wymienione w katalogu). Zatem zwrot ten obejmuje swoim zakresem również osobę, która ma zamiar znieważenia „niższej rangi” funkcjonariusza obcego państwa. Potwierdza to tym samym tezę, że art. 165a k.k. przestał być wyłącznie przestępstwem finansowania terroryzmu i nie odnosi się tylko do wspomagania terrorystów.

3.3. Artykuł 165a § 3 k.k. (pokrywanie kosztów)

Przechodząc do kolejnego typu czynu zabronionego opisanego w ramach znowelizowanego art. 165a k.k., zawartego w § 3 tego przepisu, należy nadmienić, że został on wprowadzony poprawkami Senatu. Przepis ten penalizuje pokrywanie przez osoby trzecie kosztów zaspokojenia potrzeb podmiotów opisanych w § 2 (czyli terrorystów, także tzw. samotnych wilków, ale też osób niebędących terrorystami, które mają zamiar popełnienia przestępstwa wymienionego w katalogu w § 1) oraz kosztów wykonywania zobowiązań finansowych tych podmiotów, z wyłączeniem przypadków prawnego, wynikającego z ustawy obowiązku pokrywania tego rodzaju kosztów w odniesieniu do konkretnych osób (można tu wskazać na przykład obowiązek alimentacyjny). Jak wynika z uzasadnienia uchwały Senatu³², celem wprowadzenia

³¹ Dla przykładu można podać zamach z 19 grudnia 2016 r. w Berlinie, gdzie zamachowca wjechał ciężarówką w tłum i zabił dwanaście osób, raniąc przy tym kolejnych czterdzieści osiem. Zob. *Niemcy: Zamach na Breitscheidplatz w Berlinie. Ciężarówka wjechała w ludzi na jarmarku świątecznym*, < <http://www.polskatimes.pl/fakty/swiat/a/niemcy-zamach-na-breitscheidplatz-w-berlinie-ciezarowka-wjechała-w-ludzi-na-jarmarku-swiatecznym,11596800> >.

³² Zob. uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 16 III 2017 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1382, Sejm VIII kadencji, s. 1 uzasadnienia, < <https://www.senat.gov.pl/download/gfx/senat/pl/senatuchwaly/2996/plik/436uch.pdf> >.

tej poprawki była chęć pozbawienia terrorystów oparcia finansowego i wyraźne wskazanie społeczeństwu, że jakiegokolwiek finansowe wspieranie terroryzmu jest działaniem niepożądanym. Nowelizacja rozszerza w ten sposób zakres penalizacji finansowania terroryzmu. Nie jest już wymagane, by środki finansowe zostały spożytkowane na pokrycie kosztów popełnienia konkretnego przestępstwa. Mogą być one przeznaczone na pokrycie kosztów funkcjonowania samych terrorystów (koszty pożywienia, czynsz mieszkalny, opłaty itp.). Sam cel wprowadzenia tego przepisu należy uznać za słuszny. Przestępstwa opisane w ramach art. 165a k.k. mają zapobiegać w zamyśle projektodawców działalności terrorystycznej³³.

Oczywistym jest fakt, że środki finansowe, które mają wspomóc terroryzm, nie muszą być przekazane bezpośrednio na pokrycie kosztów konkretnego przestępstwa. Równie ważne jest bowiem zaspokajanie potrzeb bytowych i zobowiązaniowych terrorystów – taką pomoc też należy uznać za wsparcie finansowe dla terroryzmu. Innym natomiast od celu regulacji aspektem jest konkretne sformułowanie danej jednostki redakcyjnej. Z pozoru wydaje się, że przepis ten jest jasny i nie powinien nastroczać problemów interpretacyjnych. Jednakże po zestawieniu go z typami czynów zabronionych opisanymi w art. 165a § 1 i 2 k.k. można dojść do wniosku, że systemowe ujęcie tego typu czynu zabronionego nie jest do końca trafne. Chodzi przede wszystkim o zbieżność znamion czynności wykonawczej przestępstw z § 2 i 3 art. 165a k.k. Przepisy te różnią się bowiem przede wszystkim opisem czynności wykonawczej. W § 2 penalizuje się udostępnianie terrorystom szeroko pojętych środków finansowych, natomiast w § 3 – pokrywanie kosztów związanych z zaspokajaniem potrzeb terrorystów lub wykonywaniem ich zobowiązań finansowych. W sytuacji bowiem, gdy dana osoba zapewnia terrorystom mieszkanie, będzie odpowiadała ona na innej podstawie, w zależności od okoliczności. Jeśli osoba ta zezwala terrorystom na zamieszkanie w jej domu (lub mieszkaniu), realizuje w ten sposób znamiona przestępstwa z art. 165a § 2 k.k. Dojdzie bowiem do udostępnienia mienia – w postaci domu (lub mieszkania) – terrorystom. Natomiast w przypadku gdy ta sama osoba zapewni terrorystom lokal mieszkalny nie poprzez udostępnienie swojej własności, ale na przykład pokrywając koszty wynajmu cudzego mieszkania, odpowiadała będzie ona za przestępstwo opisane

³³ Zob. Preambułę Międzynarodowej konwencji o zwalczaniu finansowania terroryzmu, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dn. 9 XII 1999 r. (Dz.U. 2004, nr 263, poz. 2620), będącej jedną z podstaw wprowadzenia w Polsce przestępstwa finansowania terroryzmu.

w art. 165a § 3 k.k. Biorąc pod uwagę różnicę w wymiarze kary między tymi wskazanymi wyżej przepisami, sytuacja jest kuriozalna. Te dwa przypadki nie różnią się znacznie, gdyż sprowadzają się *de facto* do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych terrorystów, a jednak są różnie kwalifikowane, a co za tym idzie – za ich dokonanie grozi odmienna sankcja karna. Przesłstwo spenalizowane w art. 165a § 3 k.k. zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat trzech, natomiast w § 2 sankcja wynosi od dwóch do nawet dwunastu lat. Przy niemal identycznym opisie czynności sprawczej w tych przypadkach, różniących się nieistotnymi z punktu widzenia społecznej szkodliwości okolicznościami, rozróżnienie to trzeba uznać za nieuzasadnione.

3.4. Artykuł 165a § 4 k.k. (typy nieumyślne)

Ostatni paragraf znowelizowanego przepisu art. 165a k.k. wprowadza typ nieumyślny przestępstwa z § 1 i 2 tego przepisu. Jak zaznaczono we wstępie, wprowadzenie typu nieumyślnego finansowania terroryzmu było przedmiotem pierwotnego projektu rządowego. Jednakże brzmienie obu jednostek redakcyjnych tekstu prawnego statuujących typ nieumyślny – pierwotnie proponowanego i obecnie obowiązującego – różni się. Obecnie mamy jedynie klauzulę nieumyślności odwołującą się do § 1 i 2 art. 165a k.k., w projekcie rządowym natomiast paragraf ten był bardziej rozbudowany i brzmiał:

Kto dopuszcza się czynu, o którym mowa w § 1 [przepis sprzed 27 kwietnia 2017 r. – dop. D.K., D.K.], w okolicznościach wzbudzających uzasadnione podejrzenie, że mienie ruchome lub nieruchomości posłużą sfinansowaniu przestępstwa o charakterze terrorystycznym albo zostaną udostępnione zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie takiego przestępstwa lub osobie biorącej udział w takiej grupie lub związku, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Uwypuklony został tam fakt, że okoliczności obrotu mieniem muszą wzbudzać uzasadnione podejrzenie, że mienie to zostanie przeznaczone na działania terrorystyczne. Czy jednak takie sformułowanie różniłoby się materialnie od obecnie obowiązującego?

Strona podmiotowa charakteryzująca się nieumyślnością dzieli się na świadomą nieumyślność, gdzie sprawca ma świadomość możliwości popełnienia przestępstwa, jednak nie chce ani nie godzi się na to, oraz na nieświadomą nieumyślność, gdzie sprawca nie ma świadomości możliwości popełnienia przestępstwa, ale powinien ją mieć, gdyż popełnienie go było obiektywnie przewidywalne. Bezspornie w wersji obecnie obowiązującej

(po poprawkach Sejmu) typ nieumyślny obejmuje oba rodzaje – zarówno świadomą, jak i nieświadomą nieumyślność. Jeśli chodzi natomiast o wersję pierwotną, to wydaje się, że została ona jedynie ograniczona do świadomej nieumyślności. Świadczy o tym przede wszystkim uzasadnienie projektu rządowego³⁴, w którym wprost wskazano, że sprawca musi sobie uświadamiać możliwość „terrorystycznego” przeznaczenia gromadzonego, przekazywanego lub oferowanego mienia, nie mając jednak takiego zamiaru. W ten sposób rozszerzono bowiem poprawkami sejmowymi zakres penalizacji w obrębie nieumyślności, wprowadzając penalizację nieświadomej nieumyślności. W przypadku tej kategorii zachowań sprawca nie ma świadomości możliwości realizacji przestępstwa, jednak zakładamy, że możliwość taką mieć powinien. Jest to zatem najdalej idąca forma strony podmiotowej i jasne jest, że powinna być stosowana z rozwagą i do najpoważniejszych przestępstw.

Przestępstwo w postaci nieumyślnej sprowadza się, jak wskazuje art. 9 § 2 k.k.³⁵, do niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, a więc naruszenia reguł postępowania z dobrem prawnym. W przypadku przestępstwa finansowania terroryzmu dobro chronione tym przestępstwem nie zostało jasno określone. W doktrynie przyjmuje się, że dobrem tym jest bezpieczeństwo powszechne³⁶, jednakże nie jest to pogląd jednolity i występuje także inne określenie dobra prawnego³⁷. W przypadku braku jasnego określenia dobra prawnego nie mamy również pewności co do reguł postępowania, które obowiązują, a są niezbędne do przypisania nieumyślności. Wskazać również należy, że typy opisane w art. 165a § 1 i 2 k.k.

³⁴ Zob. uzasadnienie z dn. 28 XII 2016 r. do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 1186, Sejm VIII kadencji, s. 37, < orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/C4429F535A936943C125809D004C3C7C/%24File/1186.pdf >.

³⁵ Art. 9 § 2 k.k.: „Czyn zabroniony popełniony jest nieumyślnie, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć”.

³⁶ Zob. P. Petasz, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Tom I. Komentarz do art. 117–221*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, komentarz do art. 165a k.k., teza 1; R.A. Stefański, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2017, komentarz do art. 165a k.k., teza 1.

³⁷ Marek Kulik z kolei wyraził opinię, że przedmiotem ochrony w przypadku art. 165a k.k. jest bezpieczeństwo od przestępstw o charakterze terrorystycznym (zob. M. Kulik, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2015, s. 347), natomiast R.G. Hałas podał w wątpliwość określenie w tym przypadku bezpieczeństwa publicznego jako dobra prawnego (zob. R.G. Hałas, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2017, komentarz do art. 165a k.k., teza 2).

są typami formalnymi, a zatem do ich popełnienia nie jest wymagane nastąpienie jakiegokolwiek skutku (zmiany w świecie zewnętrznym) oderwanego od działania sprawcy. Jak wskazał W. Mąciór, typy nieumyślne powinny być konstruowane jedynie do przestępstw skutkowych³⁸. Autor ten zaznacza, że konstruowanie nieumyślnych typów formalnych jest wyrazem daleko posuniętej kryminalizacji i prowadzi do „szkodliwej hipertrofii zakazów”. Jak zaznaczono we wcześniejszych rozważaniach, przestępstwo finansowania terroryzmu jest *sui generis* pomocnictwem do „przestępstw terrorystycznych” (których finansowanie jest penalizowane przez regulacje art. 165a k.k.). Typowe pomocnictwo, określone w art. 18 § 3 k.k., może zostać popełnione wyłącznie umyślnie (gdyż wymagany jest „zamiar, aby inna osoba dokonała przestępstwa”). Nie ma zatem podstaw, aby w przypadku przestępstw finansowania terroryzmu wprowadzać typy nieumyślne. Nie koreluje to z ogólną systematyką kodeksową (typowym pomocnictwem). Dodatkowo nie ma określonych reguł postępowania z dobrem prawnym, gdyż samo dobro prawne w tym przypadku jest dyskusyjne, natomiast obrót mieniem jest powszechnym zjawiskiem i dotyczy niemal każdego, przez co regulacja ta jest bardzo niebezpieczna.

Z powyższego wynika więc, że wprowadzenie typów nieumyślnych finansowania terroryzmu należy ocenić jednoznacznie negatywnie.

4. Sens istnienia art. 165a k.k. w kontekście innych regulacji Kodeksu karnego

Jak wskazano powyżej, wprowadzenie do Kodeksu karnego typu czynu zabronionego penalizującego finansowanie terroryzmu miało zadośćuczynić zobowiązaniom międzynarodowym ciążącym na Polsce oraz dostosować polski porządek prawny do światowych regulacji. Tak też się stało. Można jednak postawić pytanie: czy wprowadzenie nowego typu czynu zabronionego było konieczne, aby zadośćuczynić tym wymaganiom? Innymi słowy: czy projektodawcy przepisu sporządzili stosowną analizę ustawodawstwa krajowego, pozwalającą na uprzednie zweryfikowanie, czy niezbędne jest dodanie nowego przepisu penalizującego finansowanie terroryzmu? W uzasadnieniu projektu ustawy nie znajdziemy ani słowa na ten temat³⁹.

³⁸ Zob. W. Mąciór, *Problem przestępstw nieumyślnych na tle aktualnych wymagań teorii i praktyki*, Kraków 1968, s. 21–22.

³⁹ W uzasadnieniu projektu ustawy z dn. 18 III 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks wykroczeń

Wobec tego, że przeprowadzenie takiej analizy w pracy poświęconej kolejnej nowelizacji przedmiotowego przepisu jest bezwzględnie potrzebne, autorzy postanowili poświęcić niniejszy rozdział weryfikacji tego, czy istnienie art. 165a k.k. nie powoduje przeregulowania problematyki finansowania terroryzmu. W badaniu tym pominięto jednak kwestie historyczne i skupiono uwagę przede wszystkim na treści Kodeksu karnego w jego aktualnym brzmieniu.

Patrząc na kwestię finansowania terroryzmu z perspektywy możliwości pociągnięcia do odpowiedzialności karnej sprawcy z innego przepisu niż art. 165a k.k., na pierwszy plan wysuwają się alternatywnie wymienione czynności sprawcze polegające na gromadzeniu, przekazywaniu lub oferowaniu środków służących do sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Biorąc pod uwagę okoliczność, że zachowania te stanowią na płaszczyźnie ontologicznej czynności mające stworzyć warunki do dokonania czynu zabronionego, można postawić tezę, że tym opcjonalnym typem czynu zabronionego mogłoby być przygotowanie do przestępstwa o charakterze terrorystycznym w rozumieniu art. 16 § 1 k.k. W świetle rzeczowego przepisu:

Przygotowanie zachodzi tylko wtedy, gdy sprawca w celu popełnienia czynu zabronionego podejmuje czynności mające stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do jego dokonania, w szczególności w tymże celu wchodzi w porozumienie z inną osobą, uzyskuje lub przysposabia środki, zbiera informacje lub sporządza plan działania.

Gromadzenie, przekazywanie lub oferowanie środków płatniczych, instrumentów finansowych, papierów wartościowych, wartości dewizowych, praw majątkowych lub innego mienia ruchomego lub nieruchomości w zamierze sfinansowania przestępstwa o charakterze terrorystycznym wpisują się zatem w definicję podejmowania czynności mających stworzyć warunki do przedsięwzięcia czynu zmierzającego bezpośrednio do dokonania przestępstwa. Zwłaszcza pozyskiwanie, transfer czy też przygotowanie środków finansowych mogą stanowić desygnaty przygotowania do przestępstwa jako wymienione w przepisie „uzyskiwanie lub przysposabianie środków”. Jeżeli chodzi o inne niż pieniądze środki finansowe wymienione w art. 165a § 1 k.k., typu: instrumenty finansowe, papiery wartościowe, prawa majątko-

(Dz.U. 2004, nr 69, poz. 626) projektodawcy nie wskazali, dlaczego uzasadnione będzie wprowadzenie nowego typu czynu zabronionego, za wyjątkiem argumentacji dotyczącej implementacji aktów prawa międzynarodowego wiążącego Rzeczpospolitą Polskę.

we lub inne mienie ruchome lub nieruchomości, to również istnieje możliwość zakwalifikowania owych narzędzi jako „środki” w znaczeniu nadanym w art. 16 § 1 k.k.

Należy jednak pamiętać, że dla przygotowania podstawowe znaczenie ma strona podmiotowa, określona w ustawie jako podjęcie czynności w celu popełnienia czynu zabronionego⁴⁰. Przygotowanie zachodzi wyłącznie wtedy, gdy sprawca działa z zamiarem bezpośrednim⁴¹. Sprawca „przygotowania” musi mieć zatem na celu popełnienie własnego przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Sprawca, chcąc zrealizować ów cel, gromadzi, przekazuje lub oferuje środki finansowe lub inne środki pozwalające na sfinansowanie docelowego czynu zabronionego. Wykluczona zatem w takim wypadku zdaje się penalizacja gromadzenia, przekazywania czy też oferowania środków finansowych lub innych środków (ogólnie rzecz ujmując – przygotowania), którym towarzyszy jedynie zamiar wynikowy. Przystępstwo z art. 165a § 1 k.k. może zaś zostać popełnione również z zamiarem wynikowym⁴². To też obecnie ewentualne przestępstwo przygotowania do przestępstwa o charakterze terrorystycznym nie spełniałoby ustanowionego wymogu zamiaru wynikowego u sprawcy.

Należy także pamiętać o tym, że art. 16 § 1 k.k. dotyczy wyłącznie przestępstwa własnego. Przepis ten reguluje bowiem formę stadialną przestępstwa, to jest uzewnętrznione zachowanie pomiędzy zamiarem dokonania czynu zabronionego a usiłowaniem jego dokonania, które jednak nie spełnia znamienia bezpośredniego zmierzania do dokonania przez tego samego sprawcę⁴³. Innymi słowy, sfinansowane przestępstwo o charakterze terrorystycznym w przypadku przestępstwa w pełni zrealizowanego popełniłby ten sam osobnik, który dokonywał czynności określonych w art. 16 § 1 k.k. Tym samym wyłączone byłoby przygotowanie do *stricte* cudzego przestępstwa o charakterze terrorystycznym. W dalszej części rozdziału zostanie przeanalizowane, czy takiemu sprawcy można by przypisać zarzut pomocnictwa do przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

Mając na uwadze, że przygotowanie jest karalne tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi, uzasadnionym staje się poszukiwanie przepisu szczególnego pozwalającego na ukaranie sprawcy przygotowania do przestępstwa

⁴⁰ Zob. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2013, s. 247.

⁴¹ Zob. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, s. 247.

⁴² Zob. M. Kulik, w: *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2017, komentarz do art. 165a k.k., teza 13; R.A. Stefański, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016, komentarz do art. 165a k.k., teza 36.

⁴³ Zob. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, s. 245.

o charakterze terrorystycznym. Takim przepisem mógłby być art. 168 k.k., zgodnie z którym: „Kto czyni przygotowania do przestępstwa określonego w art. 163 § 1, art. 165 § 1, art. 166 § 1 lub w art. 167 § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”. Należy jednak mieć na względzie, że przepis ten nie penalizuje przygotowania do każdego rodzaju przestępstwa o charakterze terrorystycznym, a wobec tego nie obejmuje wszelkich zachowań możliwych do spenalizowania na gruncie art. 165a k.k. Natomiast obejmuje inne niż finansowanie terroryzmu formy przygotowania się do przestępstwa o takim charakterze.

Ponieważ w Kodeksie karnym brak jest przepisu stanowiącego, że sąd wymierza karę za przygotowanie w granicach zagrożenia przewidzianego za sprawstwo, należy przyjąć, że ustawodawca każdorazowo określa rodzaj oraz wysokość kary, którą może ponieść sprawca przygotowania. Taki przypadek został określony w cytowanym już art. 168 k.k., gdzie ustawodawca przyjął, że taki czynnik powinien zostać zagrożony karą pozbawienia wolności do lat trzech. W tym kształcie regulacji pojawia się wątpliwość, czy w przypadku popełnienia przestępstwa wyczerpującego znamiona z art. 168 k.k. i jednocześnie art. 165a k.k. racjonalnym jest jego kryminalizowanie karą pozbawienia wolności od dwóch do dwunastu lat. Przypuśćmy bowiem, że jeden ze sprawców gromadzi środki finansowe na zakup materiałów do gwałtownego wyzwolenia energii, natomiast drugi gromadzi substancje trujące. Żaden z nich nie wchodzi ze swoim czynem w fazę usiłowania. Okazuje się, że pierwszy z nich zostaje pociągnięty do odpowiedzialności za przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności od lat dwóch do dwunastu (art. 165a § 1 k.k.), natomiast ten drugi – „jedynie” karą pozbawienia wolności do lat trzech (art. 16 § 1 w zw. z art. 168 w zw. z art. 163 § 1 pkt 3 k.k.). Aż taka dysproporcja w zakresie górnej i dolnej granicy zagrożenia wydaje się nie do zaakceptowania, zarówno bowiem w jednym, jak i drugim przypadku popełnione przestępstwo nosi charakter abstrakcyjnego narażenia na niebezpieczeństwo. Na marginesie należy jednak zauważyć, że zagrożenie popełnieniem docelowego przestępstwa o charakterze terrorystycznym jest wyższe w tym drugim przypadku, ponieważ sprawca włada już środkami, które mogą mu umożliwić jego popełnienie, jednakże istnieje szansa, że zostanie ukarany w łagodniejszy sposób.

W przypadku sfinansowania „cudzego” przestępstwa o charakterze terrorystycznym można podjąć próbę zastosowania konstrukcji pomocnictwa do przestępstwa o charakterze terrorystycznym (na przykład art. 18 § 3 w zw. z art. 163 § 1 pkt 3 k.k. *per usum* art. 115 § 20 k.k.) bądź pomocnictwa do udziału w grupie lub związku mającym na celu popełnienie takiego

przestępstwa (art. 18 § 3 w zw. z art. 258 § 2 k.k. *per usum* art. 115 § 20 k.k.). Zgodnie z art. 18 § 3 k.k.:

Odpowiada za pomocnictwo, kto w zamiarze, aby inna osoba dokonała czynu zabronionego, swoim zachowaniem ułatwia jego popełnienie, w szczególności dostarczając narzędzie, środek przewozu, udzielając rady lub informacji.

Istotnym dla strony przedmiotowej tego przestępstwa jest ułatwienie popełnienia przestępstwa. Sprawca popełnia zatem przestępstwo pomocnictwa do przestępstwa o charakterze terrorystycznym wtedy, kiedy doprowadzi do tego, że jego zachowanie faktycznie ułatwi głównemu przestępcy popełnienie czynu o charakterze terrorystycznym⁴⁴.

Podobnie jak w przypadku przygotowania – zachowania określone jako czynności sprawcze można ująć w otwartym katalogu zachowań, które mogłyby ułatwić innej osobie popełnienie czynu zabronionego. Odmienne jednak niż w przypadku przygotowania – konstrukcja pomocnictwa dopuszcza penalizację zamiaru wynikowego, na co wskazuje wyraźnie znamię „w zamiarze” odnoszone do art. 9 § 1 k.k. Stąd ukaranym może być nie tylko ten sprawca, który przykładowo przekazaniem pieniędzy ułatwił sprawcy bezpośredniemu popełnienie czynu zabronionego, chcąc tego, lecz także ten, który wprowadzie tego nie chce, lecz przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi. Wobec tego pod względem podmiotowym instytucja pomocnictwa do przestępstwa o charakterze terrorystycznym penalizowałaby każdy z czynków wymienionych w art. 165a k.k., o ile ułatwiałby on popełnienie czynu zabronionego sprawcy bezpośredniemu. W związku z tym, w przeciwieństwie do konstrukcji pomocnictwa, instytucja z art. 165a k.k. pozwala na szerszą reakcję na bezprawne finansowanie terroryzmu, a to z uwagi na nieistnienie w tym przepisie ustawowego wymogu ułatwienia dokonania czynu zabronionego sprawcy bezpośredniemu. Przykładowo sprawca może przelewać na konto organizacji terrorystycznej drobne sumy, które w żadnym stopniu nie ułatwiłyby jej popełnienia przestępstwa o charakterze terrorystycznym (na przykład przelew 1 zł w przypadku, gdy organizacja, aby rozpocząć swoją przestępczą działalność, potrzebuje przynajmniej 10 tys. zł), a mimo to nadal podlegać odpowiedzialności karnej.

Konkludując niniejszy rozdział – ustawodawca słusznie uznał, że penalizacja finansowania terroryzmu w obecnym kształcie nie znajduje wszystkich swoich odpowiedników w innych regulacjach Kodeksu karnego. Autorzy podzielają wyrażony w literaturze przedmiotu pogląd, że nawet jeżeli

⁴⁴ Zob. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie...*, s. 282.

art. 165a k.k. nie jest przepisem idealnym (sami autorzy podkreślają, że jego konstrukcja obciążona jest szeregiem błędów), to przepis ten pozwala co najmniej na podjęcie próby zwalczania finansowania terroryzmu, a w konsekwencji – na ukrócenie procederu przestępczej działalności organizacji terrorystycznych⁴⁵.

5. Podsumowanie

Przeprowadzona analiza art. 165a k.k. potwierdziła, że przepis ten nie posiada jeszcze optymalnej treści. Zmiany wprowadzane systematycznie przez ustawodawcę, poczynione celem dostosowania tej regulacji do prawa międzynarodowego, zamiast ułatwiać – znacznie skomplikowały problematykę penalizacji finansowania terroryzmu, zwłaszcza z perspektywy kryminalnopolitycznego uzasadnienia przyczyn wprowadzanych zmian.

Nie sposób pogodzić się w szczególności z paradoksem, który zachodzi na płaszczyźnie norm sankcjonujących. Okazuje się bowiem, że kara za sfinansowanie przestępstwa niejednokrotnie może okazać się wyższa aniżeli propozycja kary za jego dokonanie. Problem ten można by próbować wyeliminować za pomocą dwóch skrajnie odmiennych zabiegów. Pierwszy z nich polegałby na dostosowaniu sankcji do rzeczywistej społecznej szkodliwości danego typu czynu zabronionego. Drugie, alternatywne rozwiązanie mogłoby polegać na wyeliminowaniu z katalogu określonego w art. 165a k.k. przestępstw, których sankcja za *sui generis* etap przygotowania jest zdecydowanie niższa niż kara za dokonanie docelowego czynu.

Nowelizacja art. 165a k.k. nie potwierdziła również pokładanych w niej nadziei dotyczących zwiększenia zakresu penalizacji finansowania terroryzmu w tym sensie, że na skutek ustanowienia art. 165a § 2 k.k. doszło do faktycznego zdepenalizowania czynu polegającego na gromadzeniu i oferowaniu środków określonych w § 1 cytowanego przepisu w zamiarze udostępnienia ich zorganizowanej grupie lub związkowi mającym na celu popełnienie przestępstwa o charakterze terrorystycznym. Mając na uwadze względy kryminalnopolityczne, zasadnym byłoby przywrócenie karania tego typu zachowania.

Rozszerzenie kryminalizacji finansowania terroryzmu miało natomiast miejsce poprzez wprowadzenie typu nieumyślnego finansowania terroryzmu. Tak dalece posunięta penalizacja typu formalnego nie znajduje żadnego uzasadnienia. Niekonsekwencję w tym wypadku potwierdza zwłaszcza

⁴⁵ Zob. A. Golonka, *Polskie...*, s. 109.

argument, że skoro nieumyślne ułatwienie sprawcy przestępstwa o charakterze terrorystycznym w znacznej większości przypadków nie powoduje dla tego, który pomógł, żadnych konsekwencji prawnych, to dlaczego karać za jeszcze bardziej wysunięte na przedpole przestępstwa docelowego zachowanie noszące znamiona nieumyślności. Należy się w tym względzie zgodzić z poglądami przedstawianymi konsekwentnie w literaturze przedmiotu i zaproponować wykreślenie typu nieumyślnego finansowania terroryzmu z Kodeksu karnego.

Na uwagę i aprobatę zasługuje pomysł na penalizację pokrywania kosztów związanych z zaspokajaniem potrzeb lub wykonaniem zobowiązań finansowych grupy lub związku, o których mowa w art. 165a § 2 k.k. Należy jednak w pewnym zakresie zwrócić uwagę na zbieżność znamion w § 3 z tymi określonymi w § 2 przepisu penalizującego finansowanie terroryzmu. Ustawodawca powinien przeanalizować tę zbieżność, aby zważyć, czy istnieje w tym wypadku potrzeba i możliwość wyłączenia multiplikacji ocen za pomocą stosownej zmiany legislacyjnej.

Na aprobatę zasługuje również propozycja wprowadzenia do katalogu terrorystów „samotnych wilków”. Ustawodawca w tym miejscu odpowiednio zareagował na rzeczywisty problem istniejący w Europie Zachodniej od kilku lat, a mający pewien potencjał do zaistnienia także w Polsce.

The crime of terrorism financing in the amended Article 165a of the Polish Criminal Code

Summary

Pursuant to international obligations, a new type of prohibited act was introduced into the Polish Criminal Code which penalizes terrorism financing (Article 165a). This provision, due to the interpretational difficulties and the narrow scope of penalization, has already been amended twice. The authors present the evolution of Article 165a from its introduction into the Polish Criminal Code to the present day. The aim of this study is to analyze the changes that occurred in the structure of the provision as a result of the amendment of 27th April 2017. In addition, the authors also verify the necessity to punish terrorism financing using a separate type of prohibited act, especially in the context of various other provisions of the Polish Criminal Code.

Key words: terrorism, terrorism financing, assistance, act committed intentionally

Daria Kucyper – mgr, Uniwersytet Jagielloński, Katedra Prawa Karnego (doktorantka); Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury (aplikantka prokuratorska)

Daniel Kwiatkowski – mgr, Uniwersytet Jagielloński, Wydział Prawa i Administracji (absolwent)